

Zaterdag 10 september 2016

Thema: Iconen en Symbolen

Symboliek op begraafplaatsen in Leidschendam, Voorburg en Stompwijk

Beeld: Sybille, wenende vrouw – Alfred Termote 1956
Oosterbegraafplaats Voorburg

Rond begin 19^e eeuw kwam er in Nederland aandacht voor het hebben van een persoonlijk grafmonument. De graven werden voorzien van symbolen, uitingen van de heersende tijdgeest en in overeenstemming met zijn/haar geloof. Vaak verwezen deze grafsymbolen naar rouw, trouw, hoop, gedenken, herdenken, troost en liefde. Voorheen was dit veelal voorbehouden aan de rijken.

Symbolen zijn zo oud als de mensheid, hebben vaak meerdere betekenissen en lichten vaak een tipje van de sluier op van de overledene of de personen die zij achterlaten.

In het begin waren de grafsymbolen nog vrij traditioneel zoals een palmtak, een kruisje of een boek. Tegenwoordig zijn het vaak uitingen van een hobby of een beroep.

Algemene begraafplaats
Noorthey
Tuinenlaan - Leidschendam

R.K. Begraafplaats Stompwijk
Dr. Van Noortstraat - Stompwijk

Oosterbegraafplaats
Rodelaan - Voorburg

R.K. Begraafplaats
St. Agatha
Veurse Achterweg
Leidschendam

R.K. Begraafplaats
bij Sint Martinuskerk
Oosteinde - Voorburg

Hervormde begraafplaats
Wilsveen - Leidschendam

Algemene begraafplaats
Parkweg - Voorburg

Leidschendam-Voorburg heeft 7 begraafplaatsen, elk met een eigen identiteit

Stalhouderij Haasnoot, Rijnsburg

Op weg naar de begraafplaats
Symbool voor de laatste reis

R.K. Begraafplaats Stompwijk
Dr. Van Noortstraat - Stompwijk

Dit kerkhof is rond 1819 in gebruik genomen. Veel graven zijn na 10 jaar geruimd waardoor nog weinig oude symbolen te vinden zijn.

Opmerkelijk is het monument dat dient als symbool voor alle ongedoopte gestorven kinderen die naamloos zijn begraven. Volgens R.K. beginselen waren ongedoopte kinderen nog belast met de erfzonde waardoor zij niet in gewijde grond begraven mochten worden. Zij werden “achter de heg” begraven, dicht bij de gewijde grond. Pas in 2006 werd dit verbod officieel afgeschaft door paus Benedictus XVI.

Dit monument is een rehabilitatie voor hen.

Algemene begraafplaats Parkweg - Voorburg

In gebruik vanaf 1875 als gevolg van begraafwet uit 1869 die gemeenten verbood nog langer binnen bebouwde kom te begraven. Voorheen werden de doden rond de Oude of Martinikerk begraven.

Op de timpaan van het Poortgebouw, een rijksmonument, zijn symbolen van de dood aangebracht:

- table border="0">
Vlinder:	Symbool van de onsterfelijke ziel
Zandloper:	Symbool van het onvermijdelijke stervensuur
Zeisen:	Symbool van de dood als grote maaier
Lauwerkrans:	Symbool van onvergankelijkheid en eeuwig leven

Algemene begraafplaats
Parkweg - Voorburg

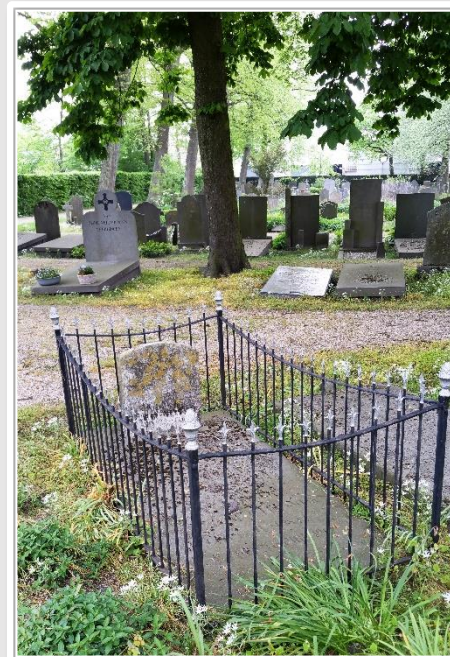
Symbolen van de vervlogen tijd

Nog veel oude graven
aanwezig met ornamenten
zoals grafvazen

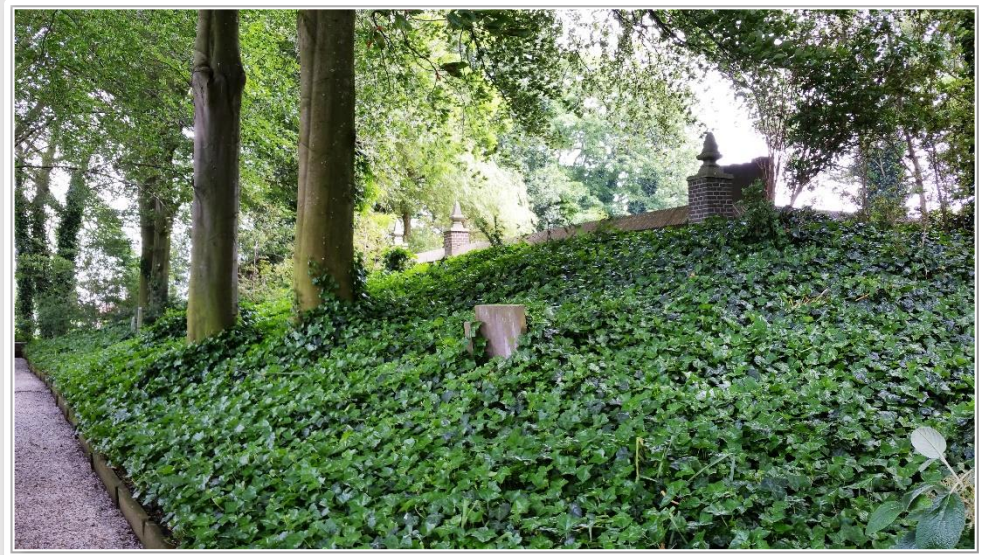

Tot ca. 1930
waren ook de
paaltjes met
smeedwerk of
hekwerken in
zwang

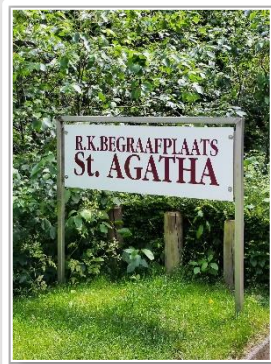
Gedenkteken "De helpende hand": Symbool voor de helpende hand die Voorburgers uitgestoken hebben naar de slachtoffers van het bombardement op het Bezuidenhout (Den Haag, 3 maart 1945). Een dertigtal ongeïdentificeerde slachtoffers ligt hier in een massagraf begraven. Kunstwerk Frans Kokshoorn (2010).

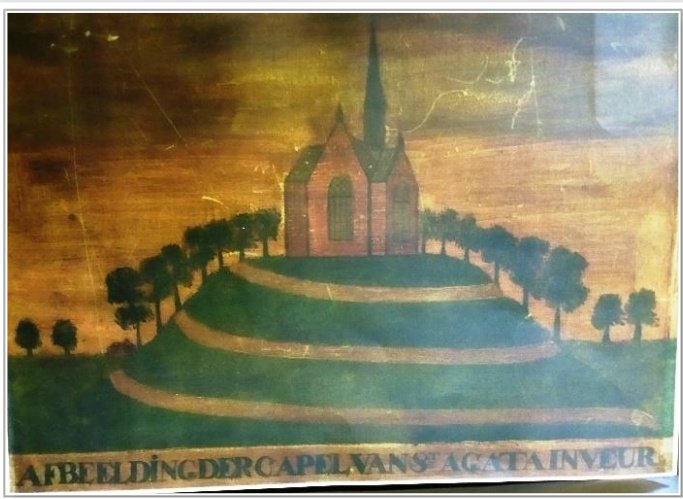
Hervormde begraafplaats
Wilsveen - Leidschendam

In 1820 aangelegd binnen gedeeltelijk afgebroken muren van een hervormd kerkje. Vanaf de late middeleeuwen stond hier een Mariakapel die veel bedevaartgangers trok en welke in 1575 (Reformatie) in protestantse handen is gevallen. Deze plek was zeer lange tijd het strijdtoneel van katholieken en protestanten.

R.K. Begraafplaats
St. Agatha
Veurse Achterweg
Leidschendam

Een aan St Agatha gewijde kapel op het “Sint Aagtenbergje” trok vanaf de 14^e eeuw veel bedevaartgangers. De kapel werd tijdens de Tachtigjarige Oorlog (1591) vernietigd door de Spanjaarden.

In 1832 werd het bergje vermaakt aan de R.K. Kerk die in 1845 de rechten kreeg om hier te begraven. In de heuvel is een grafkelder waarin 4 pastoors zijn begraven.

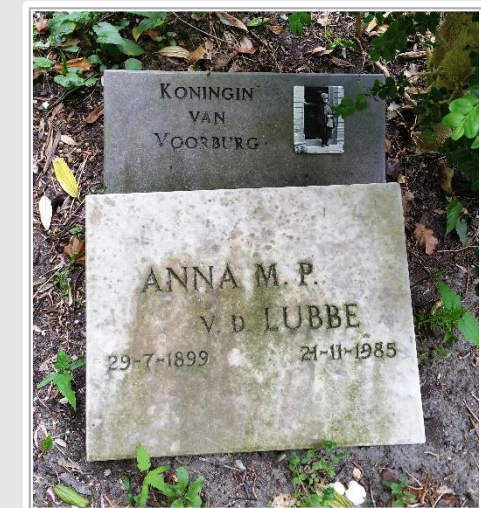
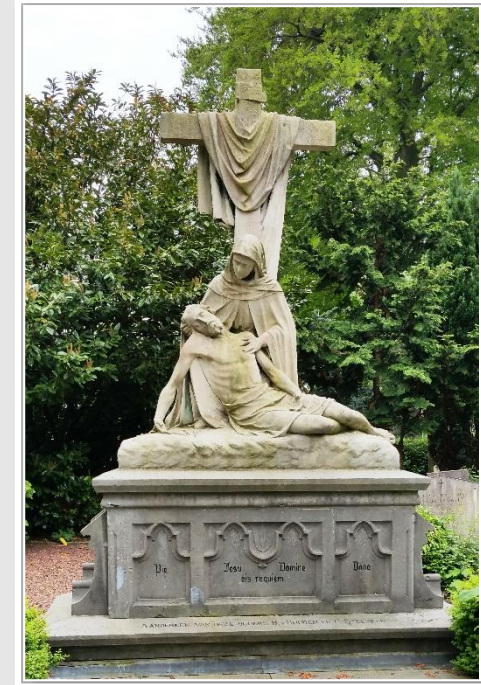

R.K. Begraafplaats
bij Sint Martinuskerk
Oosteinde - Voorburg

Begraafplaats vanaf 1827.
Inmiddels is begraven
hier niet meer mogelijk.

Midden op het kerkhof
staat een beeld van de
Piëta, Maria met de dode
Christus op haar schoot,
symbool van piëteit.
Kunstwerk van J.P. Maas
(1899).

Bekendste persoon die
hier begraven ligt is
waarschijnlijk Anna Maria
Petronella van der Lubbe,
de “Koningin van
Voorburg”.

Algemene begraafplaats
Noorthey
Tuinenlaan - Leidschendam

Nieuwe begraafplaats uit 1974 op oude buitenplaats
Noorthey.

Op deze begraafplaats is ruimte gereserveerd voor
islamitische graven, symbolisch georiënteerd op Mekka,
maar hier is nog geen gebruik van gemaakt.

Oosterbegraafplaats Rodelaan - Voorburg

Het symbool van de Royal Air Force siert de gedenkplaat van de twee Britse vliegers van het 40ste squadron, gesneuveld tijdens de strijd om vliegveld Ypenburg op 10 mei 1940.

Een symbool is in staat om emoties op te roepen

In de 19de en eerste helft 20ste eeuw was kindersterfte erg hoog en werd er voor hen een aparte hoek op de begraafplaats ingericht, waar zij veelal in een gemeenschappelijk graf en vaak anoniem werden begraven. Soms werd achteraf nog een monumentje geplaatst.

De liefde en zorg waarmee kindergraven worden ingericht en onderhouden staat symbool voor de plaats die kinderen in de huidige maatschappij innemen.

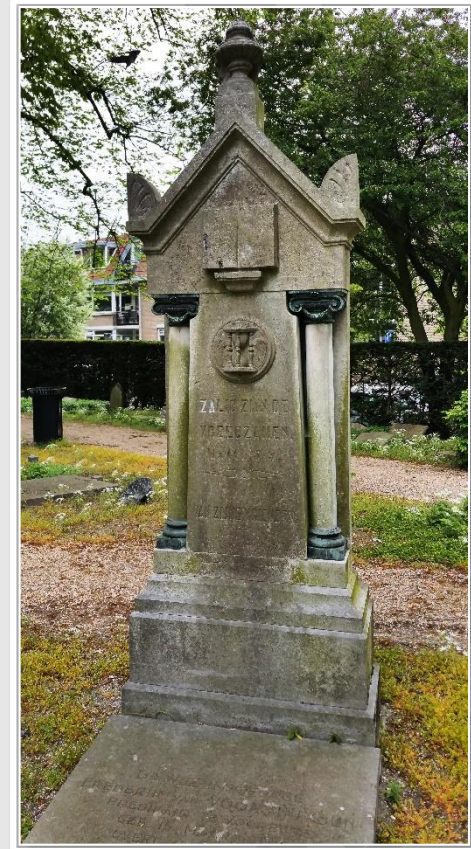

Bezinningsplek op kindergedeelte Oosterbegraafplaats die past bij de belevingswereld van kinderen, maar die ook ouders de gelegenheid biedt stil te zitten en te gedenken

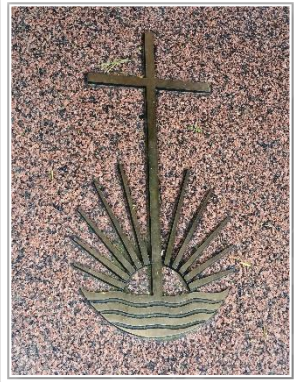

Beeld: Precious Memories – Karola Pezarro 2009
Oosterbegraafplaats Voorburg

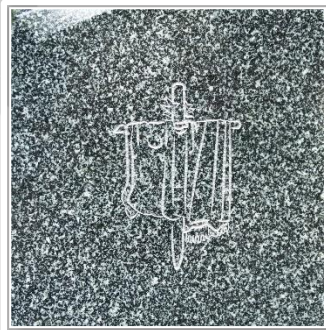
Grafzerken staan vaak symbool voor de status van overledenen

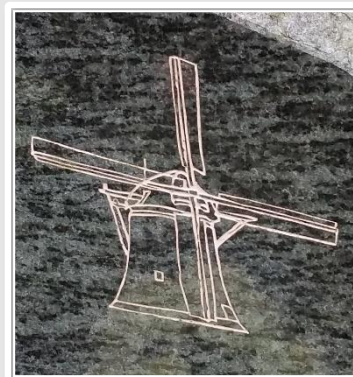
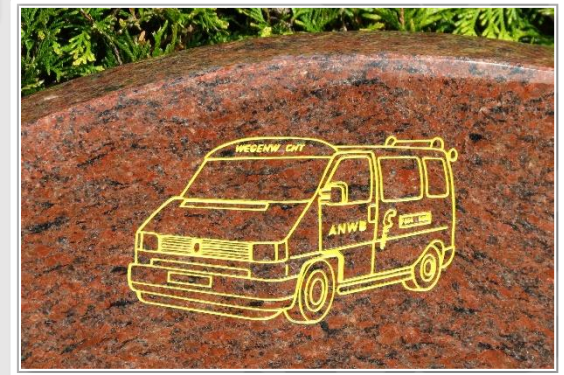
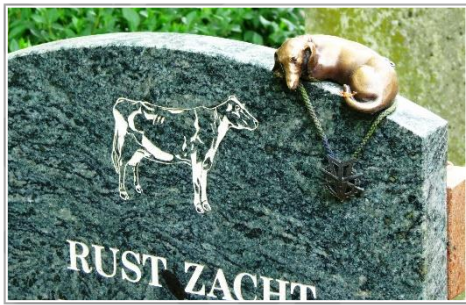
Geloof symbolen

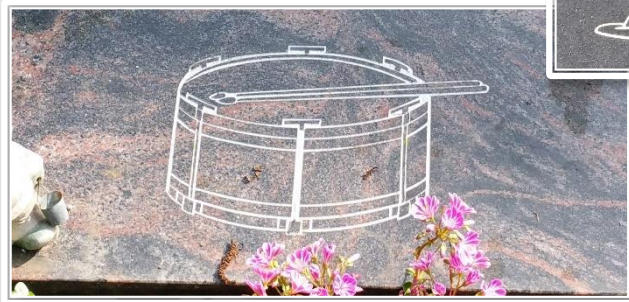
Een symbool is in staat voorbijgangers aan te spreken op de essentie van dat graf of die plek

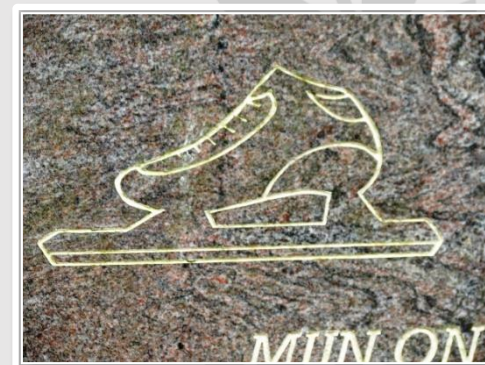
Symbolen beroepen

Symbolen hobby's

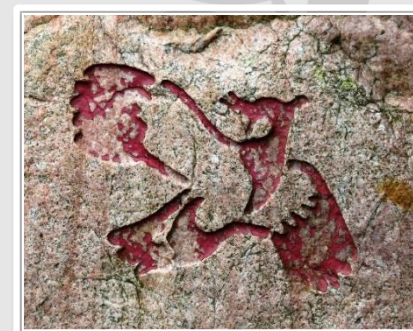
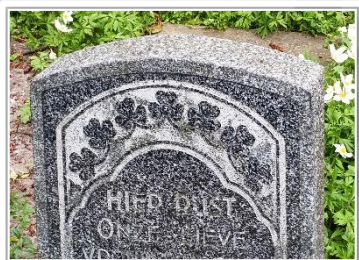

Symbolen lichten vaak een
tipje van de sluier op van de
overledene

Symbolen diversen

Symbolen hebben vaak meerdere betekenissen

*IHS (in hoc signo vinces):
In dit teken zult gij
overwinnen*

*Omgekeerde fakkel:
De dood*

*Zandloper:
Het ten einde lopende leven*

*Kandelaar:
De wijsheid van de rijpere mens*

*Leeuw:
De volwassen strijdbare mens*

*Lam:
De nog onvolwassene*

*Opschietend plantje:
Geboorte en prille jeugd*

*Alziend oog:
De Heilige Drieëenheid*

*Engel:
Eeuwige zaligheid*

*Slang die in eigenstaart bijt:
De Eeuwigheid*

*Fenix:
Wederopstanding*

*Zwaard:
Strijd in het aardse leven*

*Kruis met doornen kroon:
De last van het aardse leven*

*Appel:
Het zondige aardse leven*

Samenstelling:

Stichting Open Monumentendag Leidschendam-Voorburg,
Joke van Vels-van Dongen en Kiek de Vreught voor Open
Monumentendag 2016

Met dank aan:

Beheerders en/of onderhoudsmedewerkers van de 7
begraafplaatsen, die ons rondgeleid hebben op de
begraafplaatsen en ons met veel toewijding informatie
hebben gegeven

Stalhouderij Haasnoot in Rijnsburg voor de foto van de
rouwkoets